

Η βραχοσκεπή Μπόιλα βρίσκεται στην Ήπειρο, στο δυτικό άκρο της κοιλάδας του ποταμού Βοϊδομάτη (φαράγγι του Βίκου) και σε υψόμετρο 500 μέτρων περίπου. Σήμερα η βραχοσκεπή έχει μορφή επιμήκη και αβαθή, με διαστάσεις 17Χ5 μέτρα. Γεωλογικές μελέτες όμως, αποδεικνύουν ότι στο παρελθόν ήταν περισσότερο προστατευμένη, και ότι το φυσικό της στέγαστρο υποχώρησε σταδιακά υπό την επίδραση φυσικών φαινομένων (διάβρωση, σεισμοί).

Η γεωγραφική θέση της βραχοσκεπής ανάμεσα στην οροσειρά Τύμφη, στα ανατολικά, και στην ημιπεδινή λεκάνη της Κόνιτσας, στα δυτικά, έχει ιδιαίτερη σημασία για τη μελέτη και ερμηνεία της προσαρμογής των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών της βορειοδυτικής Ηπείρου στα δύο αυτά διαφορετικά οικοσυστήματα.

Η συστηματική ανασκαφική έρευνα περίπου του 1/3 του δαπέδου της βραχοσκεπής, ανάγει τη χρήση της στην τελευταία παγετώδη περίοδο. Η γεωλογική αυτή περίοδος αντιστοιχεί στην Τελική Ανώτερη Παλαιολιθική (Επιγκραβέττια πολιτισμική φάση). Μέσα σε επιχώσεις πάχους περίπου 80 εκατοστών βρέθηκαν εστίες, λίθινο, οστέινα και κεράτινα τέχνηρα, φυτικά κατάλοιπα και οστά ζώων. Αυτά συντελούν στην αποκατάσταση της οικονομικής συμπεριφοράς των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών στην κοιλάδα του Βοϊδομάτη στο χρονικό διάστημα 14.000-10.000 πριν από σήμερα.

Παράλληλα με τη Μπόιλα, χρησιμοποιήθηκαν περιστασιακά από τη 14η χιλιετία πριν από σήμερα και οι βραχοσκεπές Κλειδί και Μεγαλάκκος. Η θέση Κλειδί φαίνεται ότι ήταν η σημαντικότερη από τις τρεις στο φαράγγι του Βίκου για το χρονικό διάστημα 16.000-13.000 πριν από σήμερα. Μόλις κατά τη μετάβαση από τον Πλειστόκαινο στον Ολόκαινο φαίνεται ότι η Μπόιλα διαδραματίζει σημαντικό οικονομικό ρόλο στην κοιλάδα του Βοϊδομάτη.

Τα οστά των ζώων που βρέθηκαν στη βραχοσκεπή Μπόιλα, και ανήκουν σε αγριόγιδο, αίγαγρο των Άλπεων και έλαφο την ευγενή, δείχνουν ότι το κυνήγι δεν περιοριζόταν μόνο στις απόκρημνες πλαγιές της κοιλάδας ή στα μικρά οροπέδια πάνω από το Βοϊδομάτη, αλλά ότι επεκτεινόταν και στις ημιπεδινές λεκάνες. Η μελέτη των οστών των ελαφοειδών έδειξε ότι το κυνήγι γινόταν πιθανά την άνοιξη ή το καλοκαίρι.

Το γεγονός αυτό φανερώνει ότι οι κυνηγοί της Μπόιλας πιθανότατα γνώριζαν τη μεταναστευτική συνήθεια της ελάφου της ευγενούς κατά τους εαρινούς και θερινούς μήνες,

από τις πεδινές παράλιες εκτάσεις σε χορτολίβαδα ή περιοχές της ενδοχώρας με αραιά δάση.

Τις διατροφικές ανάγκες των ενοίκων της βραχοσκεπής συμπλήρωναν λαγοί, κάστορες, πτηνά, καθώς επίσης και χερσαία γαστερόποδα, ψάρια και όστρακα του γλυκού νερού. Εξαιρετικά περιορισμένη ενδεικτική ωστόσο για την εμβέλεια των μετακινήσεων των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών, είναι η παρουσία των θαλάσσιων οστρέων. Μερικά από αυτά έφεραν τεχνητή οπή ανάρτησης και αποτελούν πιθανόν αντικείμενα με συμβολικό περιεχόμενο (περίαπτα)

Η κατανομή των ευρημάτων στο χώρο και στο χρόνο, αλλά και η μελέτη και αποκατάσταση του παλαιοπεριβάλλοντος του φαράγγιού του Βίκου, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η βραχοσκεπή Μπόϊλα αποτελούσε από τη 14η έως τη 12η χιλιετία πριν από σήμερα ένα περιστασιακό καταφύγιο κυνηγών-τροφοσυλλεκτών.

Παράλληλα με τη Μπόϊλα, χρησιμοποιήθηκαν, κατά τη 14η χιλιετία πριν από σήμερα, και οι βραχοσκεπές Κλειδί και Μεγαλάκκος. Η θέση Κλειδί φαίνεται ότι ήταν η σημαντικότερη από τις τρεις στο φαράγγι του Βίκου για το χρονικό διάστημα 16.000-13.000 πριν από σήμερα. Μόλις κατά τη μετάβαση από τον Πλειστόκαινο στον Ολόκαινο φαίνεται ότι η Μπόϊλα αποκτά σημαντικό ρόλο στο ευρύτερο οικιστικό δίκτυο της Ηπείρου, ιδιαίτερα όσον αφορά την εκμετάλλευση ορεινών βιοτόπων.